

Nro 20.

A' FELS. R. TSASZARNAK ÉS A. KIRALYNAK
KEGYELMES ENGEDELMÉBŐL.

*Költ Bétsben Martiusnak 10-dik napján 1795.
esztendőben.*

Hollandia.

Mind a' hét frigyes tartományoknak, miöd ma-
gának Hollandiának Reodjei és karjai, a' kik
à la Parisienne, már most nemzeti képviselőknek
neveztetnek, mindennapi gyűlést tartanak Hágá-
ban. Miöd a' két Statusnak tagjai meg váloz-
tattak, és az *Oránianusok* helyett, esméretes pá-
trióták választottak. — Semmi szükségét nem
mondatik a' Fr. armádia a' Frigyes Belgiomban
szenvedni. — A' Hágai fő kormány széknek előb-
bi tagjai, requisitio által akarták a' *Pichegrü* Ge-
nerális által kívántatott dolgokat kiszerezetni,
a' melly plánum mindazáltal a' mostani tagok ál-

tal, mint veszedelmes, és a' népnek felbosszósítatására tzelező, el töröltetett, 's a' helyett, más eszköz választatott azon végnek eszközlésére, a' melly' ebből áll, hogy mihelyt valamire szüksége legyen a' Fr. ármádiának, mindjárt bé jelentetik a' Hollandiai nemzeti képviselőknek, ezek ki szeresztetik, a' Fr. biztosok pedig, kész pénzelki fizetik, senkinek sem akarván bosszúságára lenni. Az assignatákat, ha akarják, el vehetik a' lakosok a' katonáktól, a' mellyek 10 per Centum vesztesség mellett, kész pénzel váltatnak fel a' Frantzia ármádiának kasszájában. Három Indiákra utazni akaró Anglus hajót, és egy fregattát fogtak el a' Fr. zsákmányozó hajók, mellyek elésséggel, es tábori munitiókkal valának megterhelhetve. — A' *Texelben*, keménnyen készítették a' Hollandiai flotta, azt írják, hogy *Pichegru* Generálra bizta volna a' Párisi Convent az Angliába való ki szállást, és hogy ő elsőben is Scótzianak északi részébe akar bé ülni. *Igen is, ha meg nem ütök az órrát!* — A' Hágai fő kormány szék, egyik gyűlésében az végzette, hogy törvényesen citáltasson a' helytartó fejedelem az általa viselt hivatalokról való számadásra. Ebben ugyan nem kételkedünk, hanem az a' kérdés, meg jelenik e' citációjokra avagy nem, kétségkívül, a' Pruszus kék színű köntöst viselő prókátorok fogják ügyét folytatni (Pruszfiában fekete köntöst viselnek a' prókátorok, a' katonák pedig setét kék).

Egy Hollandiai levél azt beszéli, hogy mi-
nekelőtte Angliába indult volna a' helytartó fejedelem, illyetén foglalárú levelet köldött a' Hágai fő kormány székhez: „Nem kívánván, *úgymond*, a' békességet, mellyre a' respublikának igen nagy szüksége legyen, akadályoztatni, el tökélettem magamban, egy ideig, familiámmal együtt ki menni az Országból, és reményilem, hogy ezen lépésemet, hatalmasságtok is jóvá fogja hagyni. Adja vizsgálja a' Jó Isten ennekelőtte szerentsés hazánknak előbbi fényességét; a' mi engemet illet,

esküszöm, mindent, valamit csak annak boldogságára lenni láttam, végbe vittem, tellyes tehetségem szerént védelmeztem, és hogyha a' környüálások engedoi fogják, hogy használára lehessen édes Hazánkunk, mindenkor tapasztalni fogják hata masságiok szives hajlandóságomat, a' tehetségem szerént való szolgálatra 's a' t. " Ezen levelet vévén azt végzették a' Hagai Karok és Rendek, hogy a' mit'ök akkor végzették, és végzeni fognak, senkinek, akárki legyen is az, *praejudiciumára ne legyen.* Egyzersmind iudtokra adatták a' Hollandiai Seregek Vezéreinek, hogy a' helytartó fejedelem, csak bizonyos időre, és nem végképen ment legyen ki a' republikának kebeléből. — Ilyen módon nem igaz léssen, hogy a' helytartó fejedelem, mind magára, mind maradékaira nézve örököszen le mondott volna ősi jussairói, és méltóságos hivatalairól.

Mihelyt előülőjéve lett *Paulus* a' Hollandiai Státusoknak, mindjárt ki hirdettetett az emberiség jussairól iratott constitúció, és minden városokhoz kurírok által meg küldetett, melyet minek-utánna tellyes örömmel 's meg elégedéssel vettek, és jóvá hagytanak volna a' lakosok, azon constitúciónak sarkalatos tzičkelyei szerént, nem csak a' helytartói hivatal, hanem az örökös nemesség, méltóság, és a' vadászatra, 's halászátra adattatott privilegiumok is el rőrltettek.

Füőkebe menvén a' *Brüszszelieknek* a' Hollandiai revolutió, leg ottan illyeten Frantzia penával és téntával írt hirdetményt tétettek mostani előjárói közönségessé; „Kedves polgár társaink! Még csak egy keveset ádozzunk, azonnal, mint tulajdon magzattyaival, úgy fog velünk bánni a' Fr. republika; csak egy kevés várakozásban legyünk, azonnal vége léssen a' hadakozásnak; a' Fr. republika és Belgiom ölzve lévén kaptsoltatva, örösös békességben fognak élni; szabadossá tétetik a' *Scaldis* vize, és így viszfanyeri *Antverpia* előbbi fenyesseget (Minekelőtte a' Hollandusok másokat ki rekesztő privilegiu-

mot nyertek vólt a' *Scaldis* vizéhez, éppen olly nagy kereskedő város vólt *Antverpia*, mint most *Amsterdám*.) Hogyha ezen szerentsés szempillantásokat siettetni kívánnyátok, minden eszközt adjatok a' Frantziáknak kezekre, a' hadakozásnak egész erőben való folytatására. — Sem süvegek, sem felső köntösök, sem ingek, sem tsizmájok nintsen a' Frantzia seregeknek; igyekezzétek azokat ki szerezni, és el készíteni."

*Háborúságot és Békességet jövendő
Környüldállások.*

B. Alvintzy, hadi Tármeister, a' ki eddig a' *Wesel* környékén táborozott Cs. K. hadi népnek fő kormányozója vala, a' hadi nyomorúság által nagyon meg rongáltatott egészségének helyre állítására, oda hadgya az ármádiát, 's helyette *Brughlach* Generál fogja a' kormányt kezére venni. — A' Pruszsziai koronához tartozó *Geldriai*, *Kliviai* és több tartományokban le irhatatlan nyomorúság uralkodik, öt millió hadi sattszott vetettek azokra a' Frantziák, melly summát rövid idő alatt ki kell azoknak szerzeni. E' miatt felettébb meg drágúlt az eleség, bé zárattak a' fabrikák, meg szüntek a' manufacturák, nőjön a' lakosok közt a' nyomorúság, és a' hóltaknak száma.

A' Brandenburgiai Választó fejedelemségben kemény hadi készülétek tételnek, és a' mint a' Berliini levelek beszélik, 120 ezer emberre fogja a' Pruszsziai Király, a' *Möllendorf* fő vezér kormánya alatt lévő ármádiának számát szaporítani; de koránt sem azért, hogy erőszak által kényszerítse a' Frantziákat a' Frigyes Belgiomból való ki menetelre, mivel ezt sem a' Frigyes tartományoknak fekvése, sem a' Hollandiában tökéletesen végbe ment revolutió miatt nagy ember veszedelem nélkül végbe nem lehetne vinni; hanem leg inkább azért, hogy az által inkább eszközölhesse a' Basiliai békességet. Éppen most

Olvassuk egy N. Birodalombéli közönséges levélből, hogy a' békességet munkálódó *Congressus Basileából Münsterbe* fogna által tétetni, jobb keze ügyében lévén ottan az északi Frantzia armádiának a' békességről való tractának siettetése. Sokak kívánnák, hogy mostan is olly szerentsés legyen *Münster* városa, mint vólt a' 30 esztendei hadakozás után, a' midőn a' *Catholicus Status*nak követtyei *Münsterben*, a' *Protestáns Status*oknak követtyei pedig *Osnabrukban* gyűlvén öszve, a' Német Birodalomnak mostani sarkalatos constitutióját, az úgy nevezett *Westfáliai békességet* szerzették.

Más közönséges levelek ellenkezőképen beszélnek, és azt mondják, hogy a' *Westfáliában* öszve gyűllendő *Pruszsziai* seregek, a' szövetséges truppokkal öszve kaptsolván magokat, offensive fognak a' *Hollandiában* lévő *Frantziák* ellen hadakozni; hogy a' jövő tavaszszal ki nyittatandó táborozás elevenebb lészén a' múlt esztendeinél; hogy sok regimentek fognak *Angliából* által küldetni, hogy mind addig békességre nem akar a' *Frantziákkal* a' *Pruszsziai király* lépni, valameddig az *Orániai hertzeg* viszsa nem állitatik előbbi méltóságába; hogy a' *Westfáliai* kerületben öszve gyűllendő hadi nép 47604 főre megyen 's a' t,

Moguntziának környékén nem az ellenséggel, hanem az erős elementommal, a' *Rénus* vizének völgyéből ki szorúlt ösztönével küszködnek a' katonák és a' lakosok, a' mit a' pusztító ellenség meg hagyott, azt ez az irgalmatlan elementom el rabadta. A' *Westfáliai* kerületbe marsirozott *Pruszszusok* helyére *Austriai* és *Saxóniai* seregek mennek; *Kastelben* a' *Károly* fő hertzeg nevét viselő *Brabantzai* legió, és a' *Lüttichi* hertzeg *Püspöknek* katonái kantoniroznak. — *Feb. 20-ikán* Gélben változván a' *Márienborni* mezőségen vihágyzott strázsáink, moskolni kezdték a' *Fr. Madrágtalanok* őket, mellyen meg indulván egy *Andrási* nevű káplár a' *Vécsei* vitéz hufzár regimentéből, maga mellé vett egy zsiros szájú hu-

szárt, neki vágatott hat lovas Fr. vadásznak, szélylyel üzte őket 's egyet el fogott. A' más oldalról is hasonlót mivel egy Wurmzer regiment-béli hufzár.

Frantzia Ország.

Pellet, a' köz Jóra ügyelő Commissiónak képeben, a' Convent szemei eleibe terjesztette Febr. 16 ikán, a' Hollandiai mostani revolúciónak tsendes végbe menetelét, és azon planumot is, a' mely szerént kellene avval mind a' politikát mind a' kereskedést tárgyazó dolgokra nézve szövetséget szerezni. Tökéletességre ment, úgymond ő, Hollandiában a' revolúció, még pedig minden erőszak, zenebona, és véronás nélkül. — Előbbi constitúciójokból a' helytartói hivatalt egészenki törölték, és semmi illyetén fejét nem akarnak többé szenvedni — a' hűszegő *Ambionnak*, t. i. Angliának meg aláztatására öszve akarják tengeri erejeket velünk kaptsolni. — Mingyárt az első fel kéreésre capitulált *Zélandia*; *Oberysselt* és *Gröningát* is el foglalták győzedelmes seregeink. — Annakutánna a' Hollandiába küldetett nemzeti képviselőnek *Richardnak* tudósításait olvasta fel; az egyikben a' jelentetik, hogy az ennekeiötte való tengeri dolgokra ügyelő minister *Paulus*, a' ki a' helytartó fejedelem által tsak azért üdözött, és fosztatott meg hivataliyától, hogy a' Londoni ministerim sipja szerént nem tántzoit, választatott a' Hollandiai Státusoknak előülőjéve; hogy a' Hágában lévő külső ministerek egész ültelettel viselhetsek a' Frantzia nemzeti képviselők eránt; és hogy igen temérdek Anglus magazinaumok és munitziók estenek légyen az északi Frantzia ármádiának kezébe.

A' másik tudósítás a' Zélandiával Febr. 3 ikán kötött capitulációt foglallya magában, a' mely 3 cikkelyekből áll, és azon tartomány küldötjeinek, és *Michaut* Fr. Generálnak kezek alá irásával vagon meg erősítve. Ezen capitulatiónak

nevezetesebb zikkelyei, minden ottan lévő vallásoknak, még a' Zsidó vallásnak is szabad gyakoroltatása, és a' személy.'s örökségbéli bátorság. A' Fr. emigránsok egészlen ki vagynak azon capitulatióból rekesztetve, és a' Beiga emigránsok közzül is, tsak azok vagynak abba bé foglaltatva, a' kik meg bizonyíthatják, hogy az Orániai háztól és barátitól való félelem miatt költöztenek ki honnyaikból. A' hatodik cikkelynek értelme az, hogy valameddig a' több Hollandiai tartományok a' Fr. assignatáknak el vételekben meg nem eggyezéndenek, addig *Zélandia* se vegye azokat el. — A' Hollandiai hajó seregeknek fő kormányozójával végbe ment alkuban az is meg határozott, hogy a' Hollandus hajó seregek esküvéssel kötelezzék magokat, hogy ők soha sem fognak a' Fr. respublika ellen hadakozni.

Egy Párisi nevezetes *Journalista*, az az, minden napi újság író nagyon kárhoztattya a' Conventnek azon fel tételét, melly szerént a' szereztetendő békesség által, a' Frantzia republikának határait, napnyugotra a' Pyreneusi hegyekig, északra a' Német tengerig, napkeletre pedig a' Rénus vizeig, mint a' természetől magától készített határokig, akarja ki terjesztetni: „Mitsoda böl dogságára fog, *úgymond*, a' Fr. republikának lenni, némelly tartományoknak bírása. Elég nagy birodalmunk vagyon minékünk, nintsen nekünk újabb tartományokra, hanem ki ürült tartományainknak népesítésére szükségünk. Annakokért kedvezetek vérünknek, eléggé folyt már az. — Hollandiának új constitutiót, új igazgatásnak formáját akartok adni; de éppen e' miatt nem mehettek Pruszfiával békességre. Hogyha úgy fogtok Hollandiával bánni, mint fegyver által el foglaltatott tartománnyal, sok ottan találtatott jó segítség kútfejeitől fosztyátok meg magatokat. Mi gondunk nekünk Hollandia szabadságára, nem a' Batavusok kedvéért, hanem tulajdon szabadságunknak erős fundamentomra lejendő állítása végett fogtunk mi fegyvert, mellynek lehetetlen

lészen tökéletességre menni, hogyha a' Kattavusok dolgába elegyítjük magunkat.

Hanem, azt mondja valaki, Hollandia védelmező bástyánk lészen jövődöben ellenségeink ellen? Nem erösségek, nem várak, hanem egyedül armádiáinknak virézi hátorsága, és jó fenytéke óltalmazhattya a' nemzetet. Meg mentheték e' gyözdödelmes seregeinknek bé ütésétől Hollandiát, a' *Rénus*, *Masricht*, *Berg Op zoom*, és több ezekhez hasonló gyözdödelieneknek lenni tartatott erösségek? Nem tudjátok é, hogy maga is ez a' nemzet, t. i. a' Hollandusok, nem várak, nem bástyák, hanem egyedül a' szabadságnak szent szeretete által diadalmaskodott *II. Filep* Spanyól királyon — Nemzeti képviselök, kérlek beneteket, ne áldozátok fel a' békességet. Azt a' constitutiót, a' melly által, a' törvénytelenység és tyranusság által hazánkön ejtett mély sebeket meg kellene gyógyítani, fel fog áldoztatni, határaink öregbítésére vetett képzelödéseink által. Bizonyosok vagytok e' arról, hogy azon tartományoknak, a' mellyeket öszve akartok a' Fr. republikával kaptsolni, ezen fel tételek tettzeni fog? Nem reménylem, hogy a' természeti igazságnak sarkalatos ágazatai ellen művelni, 's öket kényszeríteni akarnátok a' veletek való egyesülésre. — Emlékezzetek meg a' Fr. nemzetnek azon közönséges maga meg határozására, mellyben azt ígérté, hogy tellyességgel nem kívánnya határait öregbíteni. Most vagyon ideje ezen szép theoriának gyakorlásba való vételére. Ezen magatok viselkedéért egész Európa, sőt a' követezendő nyomadék is fog bennetek tisztelni. Epen az által erősíthetitek meg constitutiókat, hogy más nemzetnek békességet adtok, és azon nagy terhet, melly kezeiteket meg fárasztotta, más kezekre adhattjátok által.

A' mint ennekölte költ újságainban említettük, *B. Golz* Pruszsziai Generál Leutinant, a' kit is a' békességnek munkálódására *Basiléába* küldött királlyá, ugyan ott meg is hólt. Erröl

azt mondotta a' *Feb.* 14 ikén tartatott gyűlésben *Pennier*: Azok az emberek, *úgymond*, a' kik az előbbi gyűlés alkotmányt ismét vizsgálják hozni, szörnyű módon meg sértették az emberiségnek és nemzeteknek jussait, és törvényeit, a' midőn *B. Golczot*, mérge ital által a' más világra küldötték! — A' *Conventnek* decretuma szerént, mind a' napkeleti, mind a' napnyugoti Indiákra három három nemzeti képviselők fognak küldetni, az *Anglusok* által elvétellett szigeteknek és tartományoknak vizsgálására. — Egy *Párisi* közönséges levélben, illetően foglalatú *allegoria* olvastatik: „Midőn e' világot teremtette volna az Isten, egyenlőképen osztotta ki maga ajándékait, e' földnek népele közt, egyik népnek ezt, a' másoknak amazt adta — Látván, hogy másoknál többet vettek a' *Frantziák*, mellyek mindazáltal nem kellett volna úgy lenni, az egyarányúságnak vizsgálására, egy tsendes pörölllyel fejbe ütötte a' *Fr.* nemzetet.“

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Olasz Ország.

A' *Bartzellónából* *Génuába* ment *Spanyól* hajók azt a' bizonyos hirt vitték oda, hogy *Feb.* 13 ikén a' *Rózsai* erős *Spanyól* vár is kapukat nyitott a' *Frantziáknak*, minekutánna mind az ott volt *Spanyól* katona őrizet, mind az *ártilléria* és *muniízió*, bátorságossabb helyre által tétettek volna. Illyenképen *Gravina* *Generál* *Leitinant* oda hagyta a' kormánya alatt lévő hajós sereggel az ott lévő kikötő helyet, és csak egynéhány hadakozó hadókat, hagyott az ott lévő tengerben, az az arra menendő kereskedő hajóknak megintéskre, hogy azon környék felé többé ne utazzanak, másként el nem kerühetik a' veszedelmet. *Rózsai* várának feladását leginkább sietette. a' *Landra* *admirálra* bízott *Spanyól* flottának szerensétlensége, a' melly annyira meg rontatott a' tengeri szélveszek által, hogy a' hajóknak megújításokra kénytelen volt a' *Cartagénai* kikötő helyére bé menni.

A' későbbi Génuai levelek beszélik, hogy a' 37 hadakozó hajókból álló Angliai flotta a' *Hieri* sziget körül láttatott, és hogy egy Spanyol osz-
tály hajó kaptsolta magát avval öszve. A' Fr. respublikának *Konstántzinpolyba* rendeltetett kö-
vetje *Verninak* polgár, egynéhány hétig Venetziá-
ba lett mulatása után, *Febr. 7* ikén indúlt ki onnan.
A' *Hothám* Anglus admirál 13 linea hajóból és egy-
néhány fregattából álló flottája *Feb. 7* ikén indúlt ki
a' Sz. *Fiorenzoi* kikötő helyből, melly azt mutatja,
hogy bizonyossan a' *Spezziai* Golfóban akarjon
a' *Taloni* Fr. flotta a' szárazra ki szállani. — A'
Sardiniai és Pedemonti hadi seregeknek tisztszei
azt a' parantsolatot vették, hogy a' múlt *Febr.*
27-ik napjára kiki maga regimentjéhez mennyen, s
várja a' további parantsolatot.

Lengyel Ország.

Bukshewden Orosz Generál, Warsóviának
mostani kormányozója, a' polgári és ítélő széke-
ket is más rendbe vette az alatta lévő Lengyel
kerületekben. A' *Grodnoi* közönséges Gyűlésnek
rendelése szerint fognak a' bírák választani, és
annak végzéseire hittel kötelezni magokat. A'
kik az utolsó revolútióban részesültek, egészen
ki rekesztettek a' közönséges hivatalokból. Az
új bírák eleibe való idéztetés az Orosz Császárné ne-
vében leszén, azért is minden 2 hónapban kötele-
sek lesznek a' bírák az előttök meg forduló-
dolgokról, a' fent nevezett Generált summásan
tudósítani. *Suwarov* Feldmarsál, mind a' Fels.
Császár, mind a' Pr. király által nékie ajándékoz-
tatott vitézi rendeknek czimereit, mind a' mar-
kápolnájában, a' melly czeremónia nagy ágyú ro-
pogások alatt ment végbe.

Az Orosz követségnek titoknokja *Divóv*-úr,
az Orosz leveles tárral együtt *Grodnába* utazott.
Igen fontos dolognak kelletik a' pöröly alatt len-
ni, mivel egy kurirnak Petersburgból Warsóviá-

ba lett jutása után, mingyárt más kurir küldetett Berlinbe. — Már gyakran hallottuk, és most már a' közönséges levelek is egy formán erőssítik, hogy Stanislaus Lengyel király le fogja királyi koronáját tenni, és nyugodalomban tölteni életének hátra lévő esztendeit. Az Orosz Császárnéhoz küldött utolsó levelében arra kérte ötet, hogy engedne néki birodalmaiban egy olly menedék helyet, holott eddig nyughatatlanul töltött életének pályáját, nyugodalomban futhassa ki. A' többi közt ekként nyilatkoztattya ki magát ezen levelében: „A' Lengyel korona, *úgymond* el enyészett a' több Státusoknak rendjéből. Lengyel Ország nints többé — nintsen Lengyel ármádia — nints ott többé a' szabad kórmánynak helye — egy szóval, semmi nints ott többé, a' mi a' szabad és magában fenn álló státust caracterizálhatná. — A' Lengyel truppok, rész szerént a' három hadakozó hatalmasságok' ármádiáihoz men-tenek által; rész szerént pedig el fogattak, a' kik közzül tsupán tsak az Orosz táborból 15000 ember küldetett a' Birodalomnak belsőbb részeibe — A' győzedelmesek szabadosan uralkodnak az általok el foglaltatott tartományokban. — Lythvânia Orosz provinciává lett, a' déli Pruszsia pedig eegészlen a' *Vistuláig* Pruszsia birtokban vagyon. — Mindenütt, a' hol tsak Orosz seregek fekülznek, sequestrum alá vétetnek a' honnyai-ikból ki ment lakosoknak örökségeik: annakokáért esedezem Felségednek, engedje meg nékem azt a' koronát, a' mellyet olly sok, és külömb-külobmféle viszontaságok közt viseltem, önként le tennem 's a' t. *Mit gondolsz értelmes Olvasóm ezeknek figyelmes olvasása után?*

Almélkodni lehet az Orosz Birodalomnak 100 esztendők alatt lett nevedezésén. Annakelőtte Izám-ba se vétetett Lengyel és Svéczia Országok által; most pedig nemtsak ezek, hanem Mahometnek kopasz maradékai is rettegnek még az emlékezetétől is. Mind politikája, mind hadi ereje felet-tébb való. * Eddig is minden Európai birodal-

mak közt a' leg roppantabb vőlte, és hosszúsága 1000, szélessége pedig 600 mélföldet foglalt magában, hozzá tévén Asiai birtokait is. — Mostani aquisitiója 2000 négy szegű mélföldet teszen, az egész Orosz Birodalom pedig, a' védelme alá vétetett státusokon, úgymint *Kurlandán, Samgallián, és Georgián* kívül, 316000 négy szegű német mélföldet, és így sokkal nagyobb egész Európánál, mellynek nagysága 170000 négy szegű német mélföldnél többre nem megyen.

Cseh Országi Anekdóta.

A' múlt Januáriusban el indul egy *Königréczi* szegény kémény seprő legényke *Prágába*, estére egy hosszú faluhoz ér, 's rendbe vevén a' házakat, mindenikben éjjeli szállást kért magának, de sohol nem kapott. A' falu túlsó végén egy német varga házába is bé ment, de ez sem könyörült rajta. Ki menvén szomorúan a' szegény kémény seprő legényke, gondolkozik, mit mivellyen, este, és igen nagy hideg lévén, a' hó hátán nem hálhatott, a' közelebb való faluba sem mehetett, mind a' le ereszkedett sűrű köd, mind annak távól létele miatt. Kapja titkon vizszi megy a' varga pitvarába, bé hújjik a' meleg kályhába, és egész viradtig ott marad, a' nélkül, hegy a' házban lévők leg kisebbbet is tudtanakvólna felöle. Viradta felé felkáll a' vargané, kívülről bé fűti a' kályhát, és még sem vette észre az abban nyugvó kémény seprő legényket, e' sem jelentette magát, igen méllyen aludván a' kályhában. Lassan lassan melegedni kezdvén a' kályha, 's benne a' fekete legényke is, fel érez, fel veti a' szemét, 's láttya, hogy a' kályha szájánál derekasan langol a' tűz: ő is tehát nem keugrik a' házba; kitől meg rettenvén a' már műhelyén varrogató varga és vargané, az ablakokon ki ugrottak, 's nagy lelketlen a' helység; helyi paphoz menvén, kérték, hogy mennyen a' szentséggel házokba, 's üzze ki az ott lévő ördö-

göt. Azomban körül tekintvén a' kémény seprő legényke, egy élékes ládát lát a' szobában, fel nyittya, ki vesz onnan egy jó darab hideg petse-nyét, kenyeret, és egy üveg pálinkát, le ül az asztal mellé, 's derekasan töti a' gyomrát. A' pap, és a' házi gazda egynéhányad magával bé menvén a' szobába, láttyák, hogy az ördög jól eszik és iszik — a' pap mingyárt reá esmért, mivel nálla is kért, de nem kapott szállást, 's nevetve így szólott néki: Tsak egyét, 's igyál jó ördög, hanem ha jól lakol, menny dolgozdra, ne nyughatatlankodtasd többé a' szegény házi gazdát. A' minthogy engedett is az ördög a' pap szavának, és szemét száját meg törülvén elébb állott.

Tudománybeli Jelentés.

Nem szükség hofszasan bizonyítgatnom, hogy a' nevelésben való leg kissebb jobbítás is, inkább mint akármelly másféle tökéletesítés, ezer még ezer jó következeseket von időről időre maga után, 's Századok múlva is sokszorozva hozhá bé kettős uzsoráját minden arra fordított fáradság. — Tudva van az is mindenek előtt, hogy a' történetnek esmérete mind a' léleknek, mind az elmének formáltatására, mind a' kis dedeknek a' tanulásra való édesgetésekre minden egyéb némű találmányoknál alkalmatossabb; de tsak olyankor várattathatik e' kívánt haszon belőlle, ha okos elmélkedéssel vagyon öfzve kötve, 's olly itélettel bír a' tanuló, hogy maga tzéljára nézve meg tudja a' történeteknek fontosságát illöképen itélni, 's hasznára fordítani. A' ki izlés nélkül tanulja a' történetek' tudományát, hasonló a' gyermekhez, ki egy hordó tsik előtt állván, minden fáradsága és figyelmetessége mellett is tsak el vétve fog ki egynéhányat a' nagyobbak közzül: a' ki ellenben jól formált 's meg erősödött izléssel járúl a' történetekhez, az a' nagy tapasztalású ég vizsgálóhoz hasonló, a' ki a' tsillagnak halaványabb vagy ragyogóbb fényéből is mindjárt első tekün-

tettel meg tudja határozni álló é, vagy bújdosó tsillag, plánéta e', vagy csak tüzes tüneménnye a' levegőnek, a' mit lát. Nem azt kell tehát történetek' esmérőinek mondani, a' ki óránként számlálja fel a' meg lett doigokat, azoknak esztendő számjaikkal együtt, néha nagyobb vagy kisebb mértékben ez is szükséges; hanem a' ki azokat tzejához illő pontból tudja tekinteni, meg itélni és el rendelni. Ezen izésnek, mellytől az egész tudománynak jövőndő használása függ, korán leendő formálására, leg alkalmatosabbnak saját tapasztalásom szerént következő tzimű Német könyvetskét találtam: *Vorbereitung zur Weltgeschichte für die Kinder, Göttingen 1779!* mellyet a' nagy híró Sötzer mostani N. Brit K. Tanácsos és Gött. Próf. írt vólt a' neve ésbe tet fáradozásakor, 's mellyre azután ama betsüli könyvetskéje következett, mely szerént Német, Országoknak, Hazánknak, Daniának, Svétziának, nagy részében még maig is tanítatnak, a' Világ történeteinek tudománya (*Weltgeschichte.*) A' könyvetske egyenesen a' nevelők' és Nevendékek' számára, azoknak sinór mértékül, ezeknek tanuló könyvetskéül iratott: de figyelmes olvasás utan fogják a' meg élemedett olvasók is tapasztani, hogy nem teszik le azt halzon nélkül kezekből. Ezen munkátskát magvarra fordítván, következő tzim alatt: *A' Világ történeteinek tudományára való készület*, ezentől ki botsátom a' sajtó alól, 's tized nap múlva itt helybe kinek kinek szolgálhatok vele, va amint azta' két Hazánk nevezetesebb városaiban is azontól szélyel fogom botsátani: — *Az árra 7 hr. leszén.*

Az általam már tavál alól írásra meg ígértett nevezetesebb *Európai Országok' le írásának* is első része immár prés alatt vagyon, 's leg fellyebb Majusnak vége felé szándékozom az alól irtt Uraknak kívánt nyomtatványaitat elküdeni. Az árrakusoknak számát mind eddig is nem tudhatom; az árrát is tehát még ki szabnom nem lehet. A' kik az Érdemes Olvasók közzüli betses leveleik.

kel meg akarnak keresni *Sopronyon* által *Jobahá-
zdra* indíttásák, kérem, szabad Póstán irásokat. Költ
Sopronyban Febr. 22 ikén 1795.

Námetk László.

Magyar Ország.

Szatthmár Vármegye 10 dik *Feb.* Az ember-
nek maga könnyen megtalálása, (mellyet a' Frántzi-
ák *presence d' esprit*, a' Németek *die Geistes ge-
genwart* által fejeznek ki) sok környülállásokban
igen hasznos. A' múlt *Januariusban*, a' *Kövár*
vidékén ki indul egy bizonyos Gróf hat jó pari-
pás száunál, azomban vagy 8 farkas meg tá-
madja, 's körül veszi a' lovakat a' szánnal együtt.
Illy véletlen inségében kapja a' Gróf, ki fogattya
kotsissával a' szánból a' leg jobb lovát, hátra
tsapattya, 's farkas kaszára hadja, maga pedig
kotsissával 's inassával együtt sebes vágatva oda
hagyta a' veszedelmes helyet, úgy gondolkozván,
hogy jobb lészén néki egy paripát, mint hatot
el vesztetni, és tulajdon életét is veszedelembe ej-
teni. Szerentséssen meg is menekedett és el ért
fel tett statiójára. Mi történik a' dologból? mi-
kor azon gondolkozna a' Gróf, hogy *Dúró* nevű
kedves paripáján oltozkodnának a' farkasok,
bé szalad hozzá a' kotsissa, Nagyságos Uram it-
hon van a' *Dúró*, nagy izzadtan és tajtékosan,
mellyen felettébb tsudálkozván a' Gróf, ismét bé
fogatott szánjába, 's jól fel fegyverkezve vizszi-
ment azon helyre, a' hol körül vétetett a' far-
kasok által, oda érkezhén, itt is amott is mind a' 8
farkast dögölve találta, ezeket pedig mind a'
Dúró ülte meg. A' Gróf mindeniket fel hányat-
ta a' szánnyára, és véletlen, de szép nyereségé-
vel vizszi-ment tért. A' melly ló ennyi ellenségen
diadalmat veszen, valósággal meg érdemli az abra-
kot, és a' jó gondviselést.

Bár tsak illy magát hirtelen fel találó ter-
meszeti ajándékkal birt volna egy *Weszprim Vár-*

megyei szegény Réformátus prédikátor is, a' ki két lovas szánon Györbe bé menvén, 's ott dolgait el vég-zvén, haza indút, de nonnyába nem mehetett, mivel körül vevén ötet Sz. Mátton és Pazmánd közt a' farkasok, szánnyáról le vonták 's meg ették. Kocsisa sem segíhetett rajta, mivel lovai meg ijdvén a' farkasok ól, a' kocsist el ragadtak, és meg sem állottak mind addig, míg tsak egy faluba bé nem értek. Annakutána a' szereztsélen prédikátornak felesége, 's esmérői azon helyre menvén, a' hol férjét a' farkasok a' szánról le vonták, széllyel szaggatott köntösénél, és tsontyainál egyebet nem találtak, hanem ezeket is öfzve szedvén, tisztességesen el temették. Nemtsak Magyar, hanem más Országokban is sok hasonló szomorú történetek estek az ideirend kívül való kemény télen — nem tsuda, mivel ezek a' fene állatok kevés barmot találván a' mezőn, ember hústra éheztek.

Egy Hannoverai authentica jegyzés szerént, a' múlt két esztendei táborozásban 68 Stabalis és fő tiszt veszett el a' batalliákban, 17 hólt meg nyavalyában, 103 kapott sebet azokon kívül, a' kik Francia fogságba estenek — Egy C. K. hadi tiszt, kinek a' Mاستrichi ostromlásban egyik karja el lövetett, és a' Fr. s. gyógyító orvosok által gyógyvittatott, onnan visszabotsátatván felettébb díszéri a' Francia chirurgusoknak betegek körül való fáradozását, és azt mondja, hogy a' ki a' tábor ispotályokban maga közelességének eleget nem telzen, akár orvos doctor, akár seb gyógyító, akár gondviselő, akár betegekkel bánó legyen az, keményen meg büntetetik. Ugyan az a' tiszt becélette, hogy felettébb nagy örömök vagyon a' Frantziáknak Hollandiának el foglaltatásán, a' mely által nagyon öregítetett a' Frantzia seregeknek hazájokhoz való buzgóságok, és vitézségek.